

Виола Ардоне

ДЕТСКИЯТ ВЛАК

РОМАН

Превела от италиански
ВЕРА ПЕТРОВА

ОБСИДИАН
СОФИЯ

VIOLA ARDONE
IL TRENO DEI BAMBINI

© 2019 Giulio Einaudi editore s.p.a., Torino

Превод © *Вера Петрова*
Худ. оформление © *Лиляна Дворянова*

ОБСИДИАН
София 2020

ISBN-978-954-769-489-7

На Джайме

ПЪРВА ЧАСТ

1946 г.

1

Мама напред, аз след нея. Бива я мойта майка да се вре из тесните улички в Испанския квартал: една нейна крачка, две мои. Гледам обувките на хората. Здрава обувка: една точка, пробита обувка: губя точка. Без обувки: нула точки. Нови обувки: премия звезда. Аз мои си обувки не съм имал, нося чуждите и все ми убиват. Мама вика, че ходя криво. Не съм виновен аз. Чуждите обувки са виновни. Заели са формата на краката, дето са ги носили преди мене. С други деца са свикнали, по други улици са минавали, други игри са играли. И като ми се паднат на мене, отде да знаят аз как ходя и къде искам да ида? Тъкмо вземат лека-полека да свикват, то пък краката ми в това време порастват, обувките ми омаляват и айде пак отначало.

Мама напред, аз след нея. Не знам къде отиваме, за мое добро било, вика. Някакъв номер е сигурно, като с въшките. За твое добро е и ето ме с гола глава. Добре че и на Томазино, моя приятел, му обръснаха главата за негово добро. Децата от нашта уличка ни се подиграваха, викаха, че главите ни били като на

двама мъртъвци, излезли от гробището „Фонтанеле“. Томазино отначало не ми беше приятел. Веднъж го видях как открадна една ябълка от Беловласия, дето продава плодове на сергия на пазара, и тогава си помислих, че с него няма как да станем приятели, понеже мойта майка Антониета ми е обяснила, че ние сме бедни, така е, ама не сме крадци. Иначе сме щели да бъдем дрипльовци. Но Томазино ме видя и сви една ябълка и за мене. Понеже аз не я бях откраднал, а ми беше подарък, си я изядох, че направо ми прималяваше от глад. Оттогава станахме приятели. Ябълките ни сприятелиха.

Мама върви по средата на улицата и хич не поглежда надолу. Аз влача крака и пресмятам точките от обувките, та да не ме е страх. Броя на пръсти до десет и после почвам отначало. Като станат десет пъти по десет, ще ми се случи нещо хубаво, такава е играта. Досега не е било да ми се случи нещо хубаво, сигурно не броя правилно точките. Много ми харесват числата. Буквите обаче не: като са отделно, ги познавам, ама като се объркат да направят думи, ме объркат и мене. Мама вика, че не бива да ставам като нея, като порасна, затова ме прати на училище. За ходене – отидох, ама не ми хареса. Първо на първо, съучениците ми крещяха и като се прибирах у нас, ме болеше главата. Класната стая беше малка и смърдеше на потни крака. И трябваше да седя на един чин, да не мърдам и да не говоря, а само да рисувам ченгелчета. На учителката ѝ беше издадена брадичката и фъфлеше, все едно говори с пълна уста. Който ѝ се присмиваше, го халосваше по главата. Мене за пет дена ме халоса десет пъти. Преброих ги на пръсти, както точките от обувките, ама нищо не спечелих. Затова повече не отидох на училище.

На мама не ѝ стана приятно. Каза, че поне трябвало да науча занаят, и ме прати за стари дрехи. Отначало ми харесваше: трябваше да обикалям по цял ден да събирам парцали от къща на къща или пък от боклука и да ги нося на Желязната глава на пазара. Ама след няколко дена почнах да се прибирам толкова уморен, че май предпочитях да ме халосва по главата фъфлещата учителка.

Мама спира пред една сграда в сиво и червено с големи прозорци.

– Тука е – вика.

Това училище ми изглежда по-хубаво от предишното. Вътре е тихо и изобщо не мирише на крака. Качваме се на втория етаж и сядаме да чакаме на една дървена пейка в коридора, докато един глас не се провиква: следващият. Понеже никой не помръдва, мама разбира, че ние сме следващият, и влизаме.

Мойта майка се казва Антониета Сперанца*. Госпожицата, дето ни чакаше, написва името ѝ на един лист и казва:

– На вас само тя ви е останала.

Тогава си викам: айде готово, мама ей сега ще се въртне и ще си тръгнем. Обаче не.

– Вие удряте ли по главата, учителко? – питам я и за всеки случай вдигам ръце да си предпазя главата.

Госпожицата се засмива и ме хваща за бузата с палец и показалец, ама без да стиска.

– Заповядайте – вика и ние сядаме срещу нея.

Госпожицата не прилича на оная, другата. Не ѝ е издадена брадичката, а има хубава усмивка и много зъби, бели и подредени, косата ѝ е късо подстригана и носи панталон като мъжете. Ние си мълчим. Тя си

* Надежда (ит.) – Б. пр.

казва името, Мадалена Крискуоло, и пита мама дали я помни, била се борила за освобождението ни от нацистите. Мама почва да кима, ама много добре се вижда, че изобщо не я е чувала досега тая Мадалена Крискуоло. Мадалена разказва как по онова време спасила моста на квартал „Санита“, дето германците искали да го вдигнат във въздуха с динамит, та накрая ѝ дали бронзов медал и грамота. Викам си: да ѝ бяха дали нови обувки по-добре, че едната ѝ е здрава, а другата пробита (нула точки). Казва, че хубаво сме направили, като сме дошли при нея, много хора ги било срам, тъй че тя и другарките ѝ трябвало да ходят от къща на къща, да чукаат по вратите и да убеждават майките, че е добре за тях и за децата им. Много пъти им захлопвали вратите под носа, някой път даже ги обиждали. Вярвам ѝ, нали и аз, като ходя да събирам стари дрехи, често ми подвикват обидни думи. Госпожицата казва, че мнозина добри хора им се доверили, че майка ми е смела жена и че прави подарък на сина си. Аз подаръци не съм получавал досега, само старата кутия за конци, където си сложих всичките съкровища.

Мама Антониета не е много по приказките, затова чака тая Мадалена да спре да говори. А тя вика: на децата трябва да им се даде възможност. Повече ще се радвам, ако ми даде хляб, захар и рикота. Веднъж ядох рикота на едно празненство на американците, където се промъкнахме с Томазино (стари обувки: губя точка).

Мама продължава да мълчи, а Мадалена да говори: организирали специални влакове, които да закарат децата до там. Тогава мама отговаря:

– Вие сигурна ли сте? Виждате ли го тоя тука каква е напаст божия?

Мадалена казва, че да не би само мене да ме качат на влака, щели да са много деца.

– Значи не е училище! – най-после разбирам аз и се усмихвам.

Мама Антониета не се усмихва.

– Ако имах избор, нямаше да съм тук, той ми е единствен, вижте там какво трябва да се направи.

Когато си тръгваме, мама пак върви пред мене, обаче по-бавно. Минаваме покрай количката за пици, където аз всеки път увисвам на полата ѝ и не преставам да плача, докато не ме цапардоса. Тя спира.

– Със свински пръжки и рикота – казва на младежа зад количката. – Само една.

Аз тоя път нищо не бях поискал, та си мисля, че щом мама си е наумила да ми купи пържена пица още преди обед, има нещо скрито-покрито.

Младежът увива една, жълта като слънце и по-голяма от лицето ми. Хващам я с две ръце от страх да не я изпусна. Топла е и ухае чудно, духам отгоре и миризмата на зехтин ми влиза в носа и в устата. Мама се навежда и ме поглежда право в очите.

– Нали чу и ти. Вече си голям, скоро ще навършиш осем. Знаеш докъде сме я докарали. – Обърсва ми мазното от лицето с опакото на ръката си. – Дай да пробвам и аз. – Щипва леко и си откъсва парче.

После се изправя и тръгва към къщи. Нищо не питам, тръгвам и аз. Мама напред, аз след нея.